

REMISSVAR

2026-10-26

Dnr: BO 2026-0242

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (SOU 2026:34)

(Ju2026/01507)

Inledning och avgränsning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Barnombudsmannen delar utredningens bedömningar i stora delar och tillstyrker samtliga förslag. Utredningen föreslår ett stort antal åtgärder som Barnombudsmannen bedömer utgör viktiga steg i säkerställandet av barnets rättigheter. Utifrån just barnets rättigheter är det några förslag Barnombudsmannen tillstyrker särskilt, några delar där Barnombudsmannen lämnar generella synpunkter och några bedömningar där Barnombudsmannen har en annan uppfattning än utredningen.

Barnombudsmannen tillstyrker följande förslag särskilt

Barnombudsmannen tillstyrker särskilt förslaget om en utvidgning av lagstiftningen avseende könsstympning (avsnitt 11.2.1). Förslaget stärker barns rätt till skydd mot bl.a. fysiskt eller psykiskt våld, skada och övergrepp¹ och kommer utgöra viktiga steg i bekämpandet av förekomsten av könsstympning varför förslagen tillstyrks särskilt. Notera dock att Barnombudsmannen anser att definitionen av brottet könsstympning i svensk lagstiftning bör förändras (se särskild kommentar avseende avsnitt 11.2.1 nedan).

Barnombudsmannen tillstyrker särskilt utredningens förslag kopplat till nätbrott (avsnitt 11.2.2-6). Förslagen utgör viktiga steg i Sveriges säkerställande av barns rätt till skydd mot sexuella övergrepp, våld och alla former av utnyttjande.² I sammanhanget noteras att FN:s barnrättskommitté genom sin 25:e allmänna kommentar uppmanar medlemsländerna att säkerställa att barn skyddas från våld och övergrepp på nätet.³ Barnombudsmannen välkomnar särskilt det nya brottet olaga övervakning som kommer kunna utgöra en viktig del av skyddet för barn

¹ Artikel 19 i barnkonventionen

² Artikel 19, 34 och 36 i barnkonventionen

³ CRC/C/GC/25 p. 82

inte minst för de barn som lever i en hederskontext eller på annat sätt under hot, våld och kontroll. Vidare välkomnar Barnombudsmannen särskilt det nya brottet om nättrakasserier. Barn befinner sig på nätet i stor utsträckning och en stor del av barns interaktioner med varandra och med vuxenvärlden sker där. Barnombudsmannen får ofta ta del av berättelser från barn som vittnar om mobbning i grupp och annan utsatthet på nätet.⁴ Även förslaget om utvidgning av brottet olaga integritetsintrång till att även omfatta manipulerat material, det nya brottet om könsbaserat näthat och den föreslagna nya lagen om avlägsnande av nätbrottsinnehåll utgör viktiga steg för barnets rätt till skydd från hot, våld och trakasserier.

Barnombudsmannen tillstyrker särskilt förslaget om en utvidgning när det gäller brottsoffers skyddsbehov på så sätt att även närstående ska förutsättas ha ett skyddsbehov om målsägande har det (avsnitt 11.3.2). Förslaget är viktigt inte minst för barn som är närstående till någon som utsatts för våld t.ex. en förälder. I sammanhanget vill Barnombudsmannen understryka vikten av att skyddsbedömningar görs utifrån kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, det gäller inte minst kretsen av personer en närstående kan behöva skydd mot.

Barnombudsmannen tillstyrker särskilt förslaget om att en ny lag om avlägsnande av material med anknytning till vissa nätbrott införs (avsnitt 12.1). Det är av stor vikt för barn och unga, som ofta är frekventa användare av olika typer av media, att Sverige får denna lagstiftning på plats. Inte minst utifrån behovet att förhindra upprepad viktigmisering vid övergrepp men också för att motverka utpressning och kränkningar genom att bilder sprids och publiceras på olika kanaler.

Övergripande synpunkter

Det behöver säkerställas att det stödjande och skyddande arbetet är tillräckligt utifrån barns behov

Barnombudsmannen noterar, kopplat till flera av utredningens förslag och slutsatser, att utredningen i sin genomgång och i sina förslag återkommande hänvisat till generella befintliga uppdrag och ansvarsområden myndigheter redan har (bl.a. socialtjänsten, Polismyndigheten och hälso- och sjukvården). Det gäller bl.a. avsnitten som berör artiklarna 18 (om stödtjänster), 25 (om specialiserat stöd för brottsoffer), 26 (om specialiserat stöd till brottsoffer som utsatts för sexuellt våld), och 31 (om stöd till barn som är brottsoffer - se även särskilda synpunkter nedan gällande avsnitt 8.7) samt artikel 36 (om utbildning för yrkespersoner).

Barnombudsmannen delar uppfattningen att nämnda myndigheter och deras uppdrag utgör viktiga delar för genomförandet av direktivet. Samtidigt får Barnombudsmannen ofta motta berättelser från barn som upplever att de inte fått det stöd och den hjälp de behöver eller inte vet var de kan vända sig för att få hjälp. Ett av de barn som Barnombudsmannen mött i arbetet med delrapporten om kontaktvägar för barn som utsatts för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer (2026)⁵ uttrycker sig så här.

Det är som en labyrint, det kommer massa väggar i vägen så måste man gå tillbaka igen, men det är inte alla som orkar det.

Kopplat till samma rapport genomförde Barnombudsmannen tillsammans med Novus en stor underökning (totalt 1392 barn/unga och 1028 föräldrar). På frågan om barnen (mellan 10–17 år) och deras vårdnadshavare visste var de kunde

⁴ Se bl.a. Barnombudsmannens rapport "Men det är inget som jag har berättat för någon", 2006

⁵ "Undersökning bland barn/unga samt vårdnadshavare", 2026

vända sig för att få stöd och hjälp svarade 31 procent av barnen ja, motsvarande siffra för vårdnadshavarna var 15 procent.

Barnombudsmannen uppmanar regeringen att noga följa utvecklingen och vid behov snabbt vidta åtgärder för att säkerställa att det förebyggande och stödjande arbetet är tillräckligt utifrån barns rätt till stöd och skydd.

Information om möjligheten att plocka ned material och andra stöd- och skyddsåtgärder behöver nå även andra barn än målsägande

Utredningens förslag föreslås i flera delar införas i förundersökningskungörelsen (SFS 1947:948), vilket innebär att en polisanmälan är en förutsättning för flera av utredningens föreslagna åtgärder. I förhållande till vissa delar är det en naturlig placering som till exempel när det gäller polisens bedömning av målsägandens skyddsåtgärder. När det gäller andra delar, som t.ex. skyldigheten att informera om möjligheten att få olagligt nätinnehåll nedplockat, ser Barnombudsmannen en påtaglig risk att denna information inte kommer nå barn i den utsträckning som behövs och att kompletterande reglering kan behövas. Barnombudsmannens erfarenhet är att barn som blivit utsatta på nätet inte alltid vågar berätta om detta för sina föräldrar eller andra personer, än mindre polisanmäla. En tjej som intervjuats i samband med Barnombudsmannens rapport "Men det är inget som jag har berättat för någon", 2026 säger så här:

Det är liksom, han har liksom så här filmat mig, det är det jag kommer ihåg. Och sen la han upp allt på internet. Det var jättejobbigt. Jag var helt alltså. Jag hade inga kläder på mig. [...] Och jag är bara rädd att mina föräldrar ska få, att, alltså att de ska se det.

Det är därför mycket viktigt att informationen om att det finns möjlighet att få nätbrottsinnehåll nedplockat om man polisanmäler kommer barn till del och det bör inte vara avhängigt att barnet redan polisanmält händelsen. Förundersökningskungörelsen innehåller även andra stöd- och skyddsåtgärder vilka barn behöver ha kännedom om.

Det behöver säkerställas att andra barn än målsägande får information om möjligheten att plocka ned material och om andra stöd- och skyddsåtgärder som regleras i förundersökningskungörelsen.

Barns rättigheter lyfts fram men det framgår inte hur barn har gjorts delaktiga

Barnombudsmannen välkomnar att utredningen lyfter fram barns rättigheter och redogör för ett antal relevanta artiklar i barnkonventionen samt hur dessa kan vara av betydelse i förhållande till vissa av de frågor som behandlas i betänkandet. Samtidigt efterlyser Barnombudsmannen en tydligare koppling till barns rättigheter bl.a. i avsnitten om barns säkerhet och stödåtgärder. Att överväganden och förslag innehåller tydliga kopplingar till barnkonventionen och dess artiklar är en viktig del av genomförandet av barnkonventionen.⁶

Barnombudsmannen efterfrågar också tydliggöranden kring hur barn har gjorts delaktiga i framtagandet av förslagen. Att barns rätt till delaktighet iakttagas i processer och beslut som rör dem är en förutsättning för att kunna bedöma vad som är bäst för barnet.⁷ Barns erfarenheter och åsikter är ett viktigt underlag när en utredning ska ta ställning i frågor som på olika sätt kan ha betydelse för barn. I

⁶ Jfr FN:s kommitté för barnets rättigheter, Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7 p. 6 b

⁷ Artikel 3 och 12 i barnkonventionen. Se även FN:s kommitté för barnets rättigheter allmänna kommentar nr 12, FN:s kommitté för barnets rättigheter, Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7 p. 6 b

förhållande till aktuell utredningen gäller det särskilt de artiklar som uttryckligen rör barn (exempelvis artikel 31 och artikel 32).

11.2.1 Straffansvaret för kvinnlig könsstympning utvidgas

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

Som framgår ovan välkomnar Barnombudsmannen utredningens förslag om tillägg i lagen om förbud mot könsstympning. Barnombudsmannen anser att alla delar av utredningens förslag om utvidgning av brottet är mycket viktiga utifrån barnets rättigheter, inte minst barnets rätt till skydd från övergrepp och fysiskt våld (artikel 19).

Barnombudsmannen anser att tillägget som straffbelägger den som *tillåter* att en person som inte fyllt 18 år könsstympas är särskilt viktig utifrån det sistnämnda. Till skillnad från att genom hot eller på andra sätt förmå någon att genomgå könsstympning innebär rekvisitet "tillåter" att även mindre aktiva handlingar kan komma att utgöra brott. För barn och unga som lever i en kontext där hot, våld eller förtryck förekommer är det inte ovanligt att samtliga i barnets närmaste krets är väl införstådda i att barnet kommer att utsättas för könsstympning. Genom att straffbelägga tillåtandet av att någon genomgår könsstympning tydliggör lagstiftaren de vuxna i barnets närhets ansvar, inklusive föräldrarna, att skydda barn från könsstympning. Även utredningens förslag om kriminalisering av försök, förberedelse och stämpling samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra könsstympning är av samma skäl särskilt viktig för barn.

Barnombudsmannen vill dock uppmärksamma lagstiftaren på behovet av att i samband med föreslagna lagändringar även se över den svenska lagstiftningens definition av könsstympning (1 § lagen om förbud mot könsstympning av kvinnor och oskuldssingrepp på kvinnor, SFS 1982:316). Som bestämmelsen nu är utformad kan endast gärningar som innebär ingrepp i könsorganets yttre delar utgöra könsstympning. Barnombudsmannen menar att även om en ändring av definitionen inte är påkallad utifrån det aktuella EU-direktivet bör lagstiftaren gå utöver vad direktivet kräver. Ett uppmärksammat rättsfall (Svea hovrätt, mål B 804-26) påvisar behovet av en ändring. Det aktuella ärendet rörde en flicka som hade skärskador i de inre delarna av könsorganet. Såväl tingsrätten som hovrätten konstaterade att skadornas placering i de inre delarna av könsorganet omöjliggjorde en prövning enligt bestämmelserna om könsstympning, ärendet prövades i stället utifrån bestämmelserna om misshandel. Det är utifrån flera aspekter oerhört viktigt att alla de gärningar som innebär ingrepp i ett barns könsorgan i syfte att stympa dem eller åstadkomma andra bestående förändringar kan lagföras som könsstympning - oavsett vilken del av könsorganet ingreppet avser.

Barnombudsmannen uppmanar regeringen att i samband med införandet av utredningens förslag om utvidgning av brottet könsstympning också se över definitionen av könsstympning så att brottet könsstympning i svensk lagstiftning omfattar ingrepp i alla delar av könsorganet.

11.2.2 Straffansvar införs för spridning av falskt och manipulerat intimt material, 11.2.3 Ett utvidgat straffansvar för otillbörlig övervakning som är upprepad eller varaktig, 11.2.4 Nättrakasserier kriminaliseras, 11.2.5 Straffansvar införs för

olaga identitetsexponering, 11.2.6 Könsbaserat näthat kriminaliseras

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen.

Barnombudsmannen delar utredningens bedömning att brottet olaga integritetsintrång behöver utvidgas för att Sverige ska uppfylla direktivet (avsnitt 6.4.3). Barnombudsmannen noterar att utredningen valt att inte föreslå någon särskild bestämmelse som straffbelägger hot att utföra just några av de gärningar som nämns i direktivet. Utredningen menar att hot att utföra någon av de aktuella handlingarna kommer vara straffbara som olaga hot eller olaga tvång. Straffansvar för olaga hot och olaga tvång förutsätter dock att gärningarna varit ägnade att framkalla allvarlig rädsla för egen eller annans säkerhet till för egen eller annans säkerhet till person, egendom, frihet eller frid. Direktivet innehåller å sin sida ingen uppräknings utan anger att hot, kopplade till gärningarna i artikel 5, som är ägnad att medföra allvarlig skada ska vara straffbart.

Barnombudsmannen uppmanar regeringen att följa utvecklingen noga och vidta åtgärder om det vid tillämpningen skulle visa sig att gärningar som enligt direktivet ska vara straffbelagda inte kan prövas utifrån bestämmelserna om olaga hot och olaga tvång.

8.7 Stöd till barn som är brottsoffer (artikel 31)

Barnombudsmannen delar inte utredningens bedömning att nuvarande ordning uppfyller direktivets krav och att ingen författningsändring eller annan åtgärd därmed är påkallad.

Artikeln behandlar barns rätt att som brottsoffer få specifikt och lämpligt stöd när det förekommit våld mot kvinnor eller våld i nära relationer. Stödet ska vara specialiserat och bl.a. anpassat efter barnets ålder, utvecklingsbehov och individuella situation och ta hänsyn till barnets bästa. Utredningen hänvisar bl.a. till socialtjänstens ansvar för brottsoffer, polisens skyldighet att alltid bedöma ett barns stödbehov samt till övriga aktörer som har särskilda uppdrag t.ex. Barnafrid, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och (Barnavårdscentralen) BVC. Barnombudsmannen delar i och för sig utredningens bedömning att Sverige har en struktur på plats som motsvarar det som framgår av artikel 31. Samtidigt mottar Barnombudsmannen upprepat berättelser från barn som vittnar om att stödet inte alltid kommer barn till del trots att de har behov eller att stödet inte motsvarar behoven. Så här säger en tjej som Barnombudsmannen intervjuat i samband med årsrapporten 2026, "Tro på oss när vi väl vågar berätta":

Jag fick ett förhör och de sa till mig att de kommer komma tillbaka. Det har gått över ett år och de har inte kommit tillbaka.

Barnombudsmannen uppmanar regeringen att följa utvecklingen noga och vid behov snabbt vidta åtgärder för att säkerställa att nämnda uppdrag och ansvarsområden medför att barn får den hjälp och det stöd de behöver som brottsoffer.

8.8 Barns säkerhet (artikel 32)

Barnombudsmannen delar inte utredningens bedömning att nuvarande ordning uppfyller direktivets krav och att ingen författningsändring eller annan åtgärd därmed är påkallad.

Artikeln behandlar barns säkerhet dels i civilrättsliga processer, dels kopplat till säkra platser för umgänge med en förälder som utövat eller misstänkts för, våld

mot kvinnor eller våld i nära relationer. Utredningen menar att Sverige inte behöver vidta några särskilda åtgärder kopplat till artikeln bl.a. eftersom den familjerättsliga processen och frågor om umgänge mellan barn och förälder ska ske utifrån barnkonventionen och barnets bästa.

Barnombudsmannen anser att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att möta kraven i artikelns andra punkt. Runt 200 000 barn lever i hem där det förekommer våld. 2021 infördes barnfridsbrottet som innebär att det är straffbart att låta barn bevittna våld i hemmet. Vi känner väl till våldets allvarliga konsekvenser, ändå fortsätter vi att tvinga barn att träffa sin förövare. Våldsutsatta barn är det enda brottsoffret som tvingas till umgänge med sin förövare, ibland med livet som insats. Även om regeringen har vidtagit vissa åtgärder för att stärka skyddet för barn bl.a. genom förändringar i föräldrabalkens bestämmelser kring umgänge så behöver arbetet fortsätta. Av Brottsförebyggande rådets rapport ”Målsägare vid barnfridsbrott - En statistisk analys av målsägares bakgrund och utsatthet samt av förändringar i deras vårdnads- och boendesituation”⁸ framgår att det inte är ovanligt att barn som är målsägare fortfarande bor tillsammans med sin förövare efter att brottet anmälts.

Barnombudsmannen menar att Sverige inte kan anses leva upp till de åtaganden som anges i artikel 32 punkt 2 så länge barn riskerar tvingas till umgänge med en förälder som har utsatt dem för brott. Ytterligare åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att så inte sker.

9.1.2 Artikel 34 direktivet

Barnombudsmannen tillstyrker i och för sig förslaget men anser att Barnombudsmannen bör ingå i gruppen av myndigheter som i uppdrag att i samverkan ta fram och besluta om riktade medvetandegörande och kunskapshöjande insatser om de nya brott som enligt förslagen i kapitel 11 ska genomföra artiklarna 5–8 i direktivet. Det är viktigt att de insatser som genomförs innefattar ett tydligt barnrättsperspektiv.

Barnombudsmannen anser att Barnombudsmannen bör ingå i gruppen av myndigheter som ges uppdraget, detta för att säkerställa att de insatser som beslutas utformas så att de kommer barn, och de delar av vuxenvärlden som utgör barns skyddsnät, till del på ett sätt som är tillgängligt och ändamålsenligt för målgruppen.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit Johanna Gillström. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefsjuristen Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom
Barnombudsman

Kopia till
ju.L5@regeringskansliet.se

⁸ Brottsförebyggande rådet, Målsägare vid barnfridsbrott - En statistisk analys av målsägares bakgrund och utsatthet samt av förändringar i deras vårdnads- och boendesituation